

ΕΚΦΡΑΣΗ ΕΚΘΕΣΗ

Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

Επιμέλεια Θεμάτων και Απαντήσεων: Δημελά Ελεονώρα

ΘΕΜΑΤΑ

A. Κείμενο

Η συμπεριφορά των γονιών και η επίπτωσή της στους εφήβους

Η διαδικασία του αποχωρισμού και της εξατομίκευσης με στόχο τη διαμόρφωση μιας προσωπικής ταυτότητας, αφορά όλα τα μέλη της οικογένειας και προϋποθέτει μια αμοιβαία κίνηση με την οποία ο έφηβος απομακρύνεται από τους γονείς του και αυτοί από τον έφηβο.

Σ' αυτή την πορεία, οι γονείς βρίσκονται αντιμέτωποι με την εφηβική φαντασία που βρίσκεται στο απόγειό¹ της, τη στιγμή κατά την οποία οι ίδιοι είναι συμβιβασμένοι με την πραγματικότητα της ζωής. Βρίσκονται αντιμέτωποι με την ανάδυση της σωματικής ρώμης² των εφήβων, ενώ οι ίδιοι βιώνουν το τέλος της ακμής της. Επιχειρούν να κατανοήσουν τα οράματα των εφήβων για το μέλλον, ενώ οι ίδιοι έχουν κυρίως παρελθόν και το μέλλον τους μοιάζει με «άδεια φωλιά». Καλούνται να διαχειριστούν την απώλεια του «προστατευτικού» και «παντοδυναμικού» τους ρόλου με τον οποίο εξιδανικευτικά τους έβλεπαν ως τότε τα παιδιά τους, ενώ τώρα αυτός ο ρόλος όχι μόνο είναι περιττός, αλλά και εμποδιστικός. Και, τέλος, σε όλα αυτά προστίθεται πολύ συχνά και ο θάνατος των δικών τους γονιών.

Είναι απόλυτα φυσικό, συνεπώς, αυτές οι αλλαγές να τους δημιουργούν αρνητικά συναισθήματα, όπως ζήλεια, ανησυχία, έχθρα, θλίψη, που πολύ συχνά τους οδηγούν να αντιμετωπίζουν την εφηβική ηλικία με αρνητικές φαντασιώσεις, οι οποίες ξεπηδούν είτε από τις αναμνήσεις της δικής τους εφηβείας, είτε από ιστορίες τρόμου και φρίκης για καταχρήσεις από τους εφήβους. Παρόμοιες συμπεριφορές είναι συχνά τόσο δραματικές, ώστε δημιουργούν λανθασμένες εντυπώσεις για την πραγματικότητα.

Αν, λοιπόν, οι γονείς κυριεύονται από τέτοιους φόβους για τον αποχωρισμό των παιδιών και δεν είναι σε θέση να αντιμετωπίσουν ώριμα, δηλαδή με κατανόηση και ενσυναίσθηση, αυτή την εξελικτική πορεία της οικογένειας, είναι πολύ πιθανό οι έφηβοι να υιοθετήσουν ακραία πρότυπα συμπεριφοράς.

Ας πάρουμε ως παράδειγμα τον γονιό που ως έφηβος είχε αναγκαστεί να καταπνίξει όλες του τις επιθυμίες και την ανάγκη του για ανεξαρτησία, φαινόμενο αρκετά συχνό στις προηγούμενες γενεές. Αντιμετωπίζοντας την εφηβεία των δικών του παιδιών, αναπολεί αυτή την «τόσο ωραία εποχή» (τι καλά που ήταν τότε» λέει και ξαναλέει), μεταβάλλει την τότε παθητική του στάση σε ενεργητική και τα βάζει με το παιδί του που προσπαθεί τώρα με τη σειρά του να ανεξαρτητοποιηθεί. Υιοθετώντας, όμως, αυταρχική συμπεριφορά, πυροδοτεί έναν φαύλο κύκλο συγκρούσεων με απρόβλεπτες συνέπειες.

Γ. Φράντζιος, από το διαδίκτυο, Ομιλία στον Δήμο Υμηττού,
26.4.1991(διασκευή).

1 απόγειο: (μτφ) αποκορύφωμα

2 ρώμη: σωματική δύναμη

B. Παρατηρήσεις

A1. Για ποιους λόγους, σύμφωνα με τον ομιλητή, κάποιοι γονείς συμπεριφέρονται αυταρχικά στα παιδιά τους; (60-80 λέξεις)

(μονάδες 15)

A2. Με ποιον τρόπο επιτυγχάνεται η συνοχή από τη δεύτερη στην τρίτη και από την τρίτη στην τέταρτη παράγραφο του κειμένου;

(μονάδες 10)

B1. Να συντάξετε μία παράγραφο 60-80 λέξεων στην οποία να χρησιμοποιήσετε τις λέξεις/φράσεις του κειμένου με έντονη γραφή: συμβιβασμένοι, αρνητικά συναισθήματα, κατανόηση, πρότυπα συμπεριφοράς, ανεξαρτησία.

(μονάδες 10)

B2.a. Να επισημάνετε, στην τελευταία παράγραφο του κειμένου, τη φράση που φανερώνει χρήση προφορικού λόγου και να αιτιολογήσετε τη θέση της στο κείμενο.

(μονάδες 10)

B2.β. Να επαναδιατυπώσετε τη φράση με τρόπο ώστε το ύφος να γίνει πιο επίσημο.

(μονάδες 5)

Γ. Ένα περιοδικό ψυχολογίας σας έχει ζητήσει να γράψετε ένα άρθρο με θέμα τις συγκρούσεις των εφήβων με τους γονείς τους. Πώς αιτιολογούνται οι εντάσεις ανάμεσά τους; Τι επίπτωση έχουν στην ψυχοσύνθεση αλλά και την ομαλή διάπλαση της προσωπικότητας ενός εφήβου;

(μονάδες 50)

Απαντήσεις

A1. Οι γονείς είναι πιθανό να διακατέχονται από αρνητικά συναισθήματα, καθώς η δική τους νεότητα έχει πλέον παρέλθει ανεπιστρεπτί, γεγονός που τους γεμίζει με φόβο και ανασφάλειες για τη ζωή των παιδιών τους και την εύλογη διάθεσή τους να ανεξαρτητοποιηθούν. Συχνά, λοιπόν, δείχνουν αδυναμία να διαχειριστούν το νέο τους ρόλο, ο οποίος δεν έχει πια το γνώρισμα της πατρικής ή μητρικής φιγούρας που κατευθύνει ρητά το νέο σε κάθε του βήμα, αλλά προσλαμβάνει περισσότερο έναν καθοδηγητικό και συμβουλευτικό χαρακτήρα.

(μονάδες 15)

A2. Η συνοχή ανάμεσα στις παραγράφους επιτυγχάνεται με τους ακόλουθους τρόπους:

- Από τη 2^η στην 3^η παράγραφο: α) με τη διαρθρωτική λέξη *συνεπώς*, β) με την αντωνυμία *αυτές*, γ) με την υπερώνυμη λέξη *αλλαγές*.
- Από την 3^η στην 4^η παράγραφο: με τη διαρθρωτική λέξη *λοιπόν*.

(μονάδες 10)

B1. Οι άνθρωποι μεγαλύτερης ηλικίας, όντας πλέον **συμβιβασμένοι** με την απώλεια της νεότητάς τους και της έμφυτης αισιοδοξίας που η τελευταία επιφέρει, διακατέχονται από **αρνητικά συναισθήματα** και ενδέχεται να αναπτύξουν αυταρχική συμπεριφορά απέναντι στους εφήβους. Είναι, ωστόσο, σημαντικό να αντιληφθούν ότι οι υγιείς σχέσεις γονέων και παιδιών διέπονται από αμοιβαία **κατανόηση**. Αν οι νέοι νιώσουν ότι υπάρχει γέφυρα επικοινωνίας ανάμεσα στους ίδιους και το οικογενειακό τους περιβάλλον, τότε είναι σε θέση όχι μόνο να υιοθετήσουν τα κατάλληλα **πρότυπα συμπεριφοράς**, αλλά και να διαχειριστούν με το βέλτιστο τρόπο την **ανεξαρτησία** τους.

(μονάδες 10)

B2.α. Η φράση που μαρτυρεί τη χρήση προφορικού λόγου είναι: «τόσο ωραία εποχή» («τι καλά που ήταν τότε» λέει και ξαναλέει). Η χρήση της προσδίδει αμεσότητα, ζωντάνια και παραστατικότητα στο κείμενο, καθώς μεταδίδονται με τον πιο γλαφυρό τρόπο οι γονεϊκές αντιλήψεις.

(μονάδες 10)

B2.β. Επαναλάμβανε συνεχώς πόσο όμορφη ήταν η περίοδος της νεότητάς του.

(μονάδες 5)

Γ.

Επικοινωνιακό πλαίσιο: Άρθρο > Τίτλος: Η «πάλη» των γενεών

Προλογική Σκέψη: Η οικογένεια συνιστά ένα σύνολο ατόμων με κοινούς στόχους και αξίες, όχι όμως και κοινά γνώρισμα. Οι σχέσεις ανάμεσα στα μέλη της ενδέχεται να προσλαμβάνουν συγκρουσιακό χαρακτήρα, λόγω αυτών ακριβώς των διαφορών. Συγκεκριμένα, το χάσμα που συχνά δημιουργείται ανάμεσα στους νέους και τους γονείς τους είναι σε θέση να δυναμιτίσει τη συνοχή της. Κρίνεται, λοιπόν, απαραίτητη η διερεύνηση τόσο των παραγόντων που την προκαλούν, όσο και των συνεπειών που επιφέρουν, ιδίως στους εφήβους.

Z1: Πώς αιτιολογούνται οι εντάσεις;

- Οι βιολογικές ανάγκες και διαφορές των νέων και των μεγαλύτερων.
- Η διαφορετική ψυχολογία που τους χαρακτηρίζει.
- Τα διαφορετικά ενδιαφέροντα, απαιτήσεις, στόχοι που τους εκφράζουν.
- Οι διαφορές τους στην αγωγή, στη μόρφωση.
- Οι διαφορές των εποχών που εκπροσωπούν.
- Οι ταχείς ρυθμοί ανάπτυξης.
- Οι συνεχείς τεχνολογικές και οικονομικές αλλαγές.
- Οι ραγδαίες κοινωνικές ανακατατάξεις τις οποίες οι μεγαλύτεροι αδυνατούν να ακολουθήσουν.
- Η πρόωρη ωρίμανση των νέων και η τάση τους για ανεξαρτητοποίηση. Η πρόσβαση των νέων στην πληροφόρηση και στην ευρύτερη μόρφωση.
- Η οικονομική εξάρτηση και ανεργία των νέων.
- Οι αμφισβητήσεις για το ρόλο της αγωγής που παρέχεται στους νέους.
- Η κρίση των ηθικών αξιών.
- Η κατάρρευση της αυθεντίας των γονέων που δημιουργεί πρόβλημα προσανατολισμού στους νέους και τους οδηγεί σε σύγκρουση με τους μεγαλύτερους.

Z2: Τι επίπτωση έχουν στην ψυχосύνθεση αλλά και την ομαλή διάπλαση της προσωπικότητας ενός εφήβου;

- Η ψυχосύνθεση των νέων μπορεί να επηρεαστεί ποικιλοτρόπως:
 - Άγχος, εκνευρισμός, αντιδραστικότητα, επιθετική συμπεριφορά.
 - Ανασφάλεια, κυκλοθυμία και αισθήματα απογοήτευσης.
 - Εσωστρέφεια και μυστικισμός.
- Η απρόσκοπτη διάπλαση της προσωπικότητας του εφήβου παρακωλύεται, καθώς:
 - Απαρνείται τις γονικές συμβουλές, αποπροσανατολίζεται και διέπεται από ιδεολογική σύγχυση.
 - Κλονίζονται οι ηθικές αξίες και τα ιδανικά.
 - Υιοθετεί κίβδηλα πρότυπα.
 - Δεν είναι σε θέση να ελέγξει τις πράξεις και τα συναισθήματά του.
 - Δεν αναπτύσσει σχέσεις εμπιστοσύνης με τους ανθρώπους.
 - Δεν μπορεί να διαχειριστεί την ανεξαρτησία του που τόσο επίμονα διεκδικεί.
 - Δεν έχει τη δυνατότητα να θέσει υψηλούς στόχους για το μέλλον του.

Επιλογική σκέψη: Κρίνεται, λοιπόν, σκόπιμη η σύσφιγξη των σχέσεων ανάμεσα στη νεότερη και τη μεγαλύτερη γενιά. Αυτό το εγχείρημα επιτυγχάνεται μόνο σε πλαίσιο ενός γόνιμου διαλόγου και της ειλικρινούς διάθεσης και των δύο μερών για ουσιαστική και απροκατάληπτη επικοινωνία.

(μονάδες 50)